

Urbaani sauna on kivistä rakenteinen

Sirkka Saarinen, toimittaja

Uusi yleinen sauna Helsingissä on harvinaisuus. Arkkitehtisuunnittelija-pari Tuomas Toivonen ja Nene Tsuboi tekivät ideastaan totta: toukokuussa avattiin heidän suunnittelemansa ja rakennuttamansa Kulttuurisauna Merihakaan, meren rantaan. Urbaani kaupunkisauna on perinteisesti kivistä rakenteinen, niin myös Kulttuurisauna. Luonteva linkki ympäristön materiaali-maailmaan on rakennuksen kulmauksessa kohoava pyramidi. Se on käsittelemätöntä betonia.

Kulttuurisauna yhdistää nimensä mukaisesti kylvyn ja akatemian; kahden saunan lisäksi rakennuksessa on myös kabinetti, joka on jo kevään ajan toiminut luento- ja opetustilana. Tiloissa on järjestetty myös ensimmäinen konsertti ja lisää tapahtumia on *Tuomas Toivosen* mukaan tulossa. "Niiden kanssa emme ole pitäneet hirveää kiirettä, ohjelmapuoli saa muotoutua ja hahmottua tekemisen kautta."

Aitoja materiaaleja

"Kulttuurisaunan materiaalit ovat aitoja, niitä ei ole peitetty, ne elävät ja jalostuvat käytössä. Rakennuksen runko on siporexialla, paikallavalua ovat lattiat, sokkelirakenteet ja saunojen lauteet ylimpään jalkalauteeseen. Betoninen pyramidi on tehty neljästä kylki- ja yhdestä kärkielementistä", Toivonen kertoo.

"Yksiaineinen, monoliittinen, puoli metriä paksu muuri, joka on samalla sekä kantava rakenne että lämmöneriste. Se antaa rakennukselle ajattoman vaikutelman", Toivonen kuvailee kevytbetonista runkoa. Pinnat on kalkittu ylitasoittamatta, jolloin seinät ovat säilyttäneet muuratun luonteensa.

Sisäosien näkyvät paikallavalut, lauteet ja lattiat, on tehty sulfaatinkestävällä betonilla, joka on säilyttänyt tavallista tummempaa. Toivosen mukaan kosketettavat betonipinnat näyttävät, että betoni on lämmin, ihmisläheisenä materiaali.

Myös rakennuksen puuosat ovat pääosin käsittelemättömiä: "Ulkona ne harmaantuvat, sisällä patinoituvat käytössä."

Pyramidi on kylmä betonirakenne

Pyramidi on rakennuksen ulkokulmassa, kahden rakennetun rantaviivan kohtaamispisteessä. "Se on rakennuksen osa, jolle on vaikea antaa perustelu. Sillä ei ole tiettyä toimintoa. Pyramidin sisällä on tila, negatiivinen porrasympäristö, jonne pääsee kulttuurikabinetin tason yläpuolelta. Se ei ole tila, jolla on funktio, se on paikka", Toivonen vastaa kysymykseen pyramidin tarkoituksesta.

Pyramidi on rakennuksesta irrallaan oleva komponentti. Kun rakennuksen muut muodot ovat muodostuneet orgaanisesti paikkojen,

tilanteiden ja tekijöiden mukaan, pyramidilla on absoluuttinen muoto.

"Pyramidin toteutustavaksi mietimme monia vaihtoehtoja. Päädyimme elementtirakenteeseen, jossa on yksi kärki- ja neljä kylkielementtiä. Toteutus suunniteltiin yhdessä *Betoniluoma Oy:n* kanssa intensiivisenä projektina", Toivonen kertoo.

Pyramidi on kylmä betonirakenne, lämmön- ja vesieristeet ovat välipohjassa. Sen sisäpuolella on seitsemän porrasta, viimeinen porras on kärkihatussa, muut kylkielementtien alapuolella.

2

1 Kulttuurisaunan sisäänkäyntiportaikko kutsuu iltauringossa.

2 Pyramidi on rakennuksen ulkokulmassa, kahden rakennetun rantaviivan kohtaamispaikassa.

3 Kulttuurisauna on sekä sauna- että kaupunkikulttuurin paikka. Kuva tapahtumasta Alexander Brodskyn ja David Van Severenin kanssa.

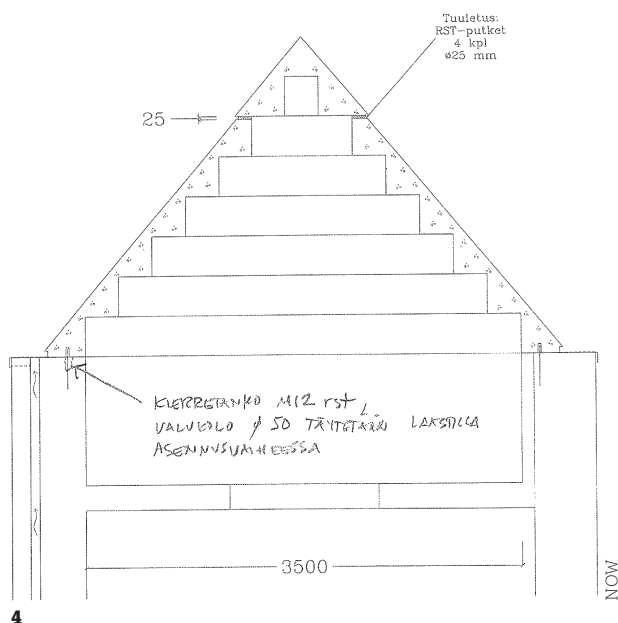
4 Pyramidin rakenneluonnos.

5 Pyramidin tarinallinen alkupiste oli Toivosen vuonna 2010 julkaissut levy ja kirja.

NOW

3

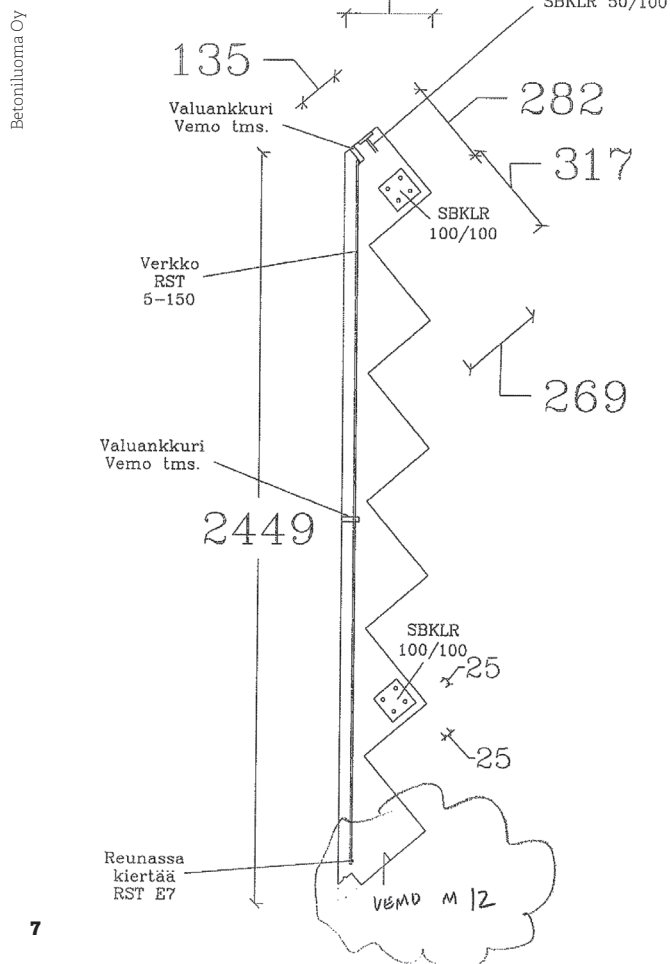

NOW

6

7

6 Pyramidin kylkien porraselementit tehtaalla. Kylkien ulkopinnat on jätetty raakavalupintaisiksi.

7 Pyramidin muottipiirros.

8,9 Pyramidin valua Betoniluoman tehtaalla. Vaativuutta toi kahteen suuntaan olevat kallistukset portaissa.

8

9

10

10 Betoniset pinnat luovat tunnelmaa Kulttuurisaunan sisätiloissa ja käyttöpinnoissa.

11 Sisätiloista avutuvat näkymät merelle.

Betoniluoman Mikko Torvela kertoo elementtien teon vaativimmaksi osuudeksi muuttityön. "Vaativuutta toi erityisesti kahteen suuntaan olevat kallistukset portaissa. Aikataulukin oli erittäin tiukka, mutta ehdittiin kuin ehdittiinkin", hän toteaa.

"Se että pyramidi on jätetty raakavalupinnalle on tapa olla osa Merihakaa", Toivonen toteaa. "Tekemällä rakennuksen arvokkaimman osan paljaasta betonista, arvostamme ympäristöä, jossa olemme. Samaa materialiteettiä yhdistyvät myös rantamuurin betonirakenteet ja aallonmurtaja.

Liikkuen havaittava

Koko rakennuksen arkkitehtuurissa on paljon asioita, jotka Toivosen mukaan näyttävät tai paljastuvat erilaisina eri kohdista. Niin myös pyramidissa, joka on ajateltu liikkuen havaittavana. Se näyttäytyy maisemassa erilaisina eri suunnista ja etäisyyksiltä. Lähelle tultaessa rakennus peittää pyramidin kokonaan.

Pyramidin kattomaisuus on vältetty elementtien saumajaon avulla. "Kulttuurisaunan pyramidin geometria on peräisin Kheopsin pyramidista. Sen kärjen ja kylkien tekstuurit ovat erilaiset: kärjessä on alkuperäiset marmorit, sen sijaan kylkien marmorit on aikojen kuluessa käytetty Kairon muuhun rakentamiseen. Tähän erilaisuuteen silmä on totunut, ja pyramidi näyttää enemmän pyramidilta, kun siinä on tuo horisontaalinen viiva. Samanlainen viiva muodostuu nyt Kulttuurisaunan kärjen ja kylkielementtien välille. Kärjessä tahot ovat sileitä, kylkipaloissa muottipinta suuntautuu

alas portaita kohti. Ilman näin muodostuvaa vaakasaumaa pyramidi olisi pihalta katsottaessa näyttänyt enemmän katolta kuin pyramidilta", Toivonen perustelee pyramidin saumaviivaa.

Pyramidissa kuvastuu kaupunki

Pyramidin tarinallinen alkupiste oli Toivosen vuonna 2010 julkaisema levy ja kirja. Niiden tekstit sisältävät paljon Kulttuurisaunassa kiteytynyttä ajattelua kaupungista kaupunkilaisten rakentamana ja arkkitehdin roolista.

"Levyn kannen kuvassa näkyy meren yli Kalasatamaa, rakentamatonta kaupunkia ja rantaa, jossa on puinen ajopuusta rakennettu penkki, jolla Nene istuu, hiilikasat, voimalaitos. Kuvan keskellä on suuri kolmio, pyramidi, jonka sisälle on kerätty kollaasi rakentamatta jääneistä arkkitehtuuriprojekteista. Kun kansi tehtiin, emme tienneet, että sauna rakennetaan lähes samalle paikalle, josta kuva on otettu, kertoo Toivonen.

Urban sauna is built of stone

A new public sauna is a rarity in Helsinki. Architects-designers Tuomas Toivonen and Nene Tsuboi turned their idea into reality: Kulttuurisauna (Cultural Sauna) designed and developed by the couple was opened in May on the shore of the sea in Merihaka. The urban sauna has traditionally been built of stone, and Kulttuurisauna is no exception. The pyramid of raw concrete standing at the corner of the building creates a natural link to the material world of the environment.

11

As suggested by its name, Kulttuurisauna combines bathing and academia; in addition to two saunas, there is also a private assembly room in the building. It has served as a lecture theatre and a teaching facility already this spring. The first concert has also been arranged in Kulttuurisauna and more events are to follow.

The materials of Kulttuurisauna are genuine; they have not been concealed, they are alive and will be refined in use. The building frame is built from siporex, the floors, base wall structures and the sauna benches up to the topmost foot bench are cast-in-situ structures. The concrete pyramid comprises four side sections and one top section. It is a cold concrete structure with thermal and water insulation in the intermediate floor.

The overall architecture of the building consists of an abundance of elements that look different or are revealed in different forms from different points. This applies also to the pyramid, which has been designed as a structure observed with the observer in motion. It has different appearances when seen from different directions and different distances. At close range it is completely covered by the building.

The division of section joints has prevented the roof-like appearance of the pyramid. The faces are smooth on the top element, while in the side elements the form surface is directed down towards the staircase. Without the horizontal joint that this produced, the pyramid would have looked more like a roof than a pyramid, when seen from the courtyard.